

PAPER DETAILS

TITLE: Erken Çocukluk Dönemi Cinsel Eğitim Çalışmalarının İncelenmesi: Sistematiik Bir Derleme

AUTHORS: Hüseyin TEKE,Meral MELEKOGLU

PAGES: 144-160

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2386654>

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Sakarya University Journal of Education Faculty

e-ISSN: 2717-6401

Erken Çocukluk Dönemi Cinsel Eğitim Çalışmalarının İncelenmesi: Bir Sistemik Derleme

Hüseyin TEKE*, Meral MELEKOĞLU**

Makale Bilgisi	ÖZET
<i>Geliş Tarihi:</i> 20.04.2022	Cinsellik ve cinsel eğitim konusu özel eğitim alanında son yıllarda daha fazla üzerinde durulan ve her bireyin en çok ihtiyaç duyduğu konulardan birisidir. Yalnızca biyolojik değil psikolojik ve sosyolojik süreçlerin de etkisinde kalan cinsellik ve cinsel gelişim birçok toplumda konuşulmaya bile çekinilen bir tabu haline gelmiştir. Bunun bir sonucu olabilecek şekilde alanyazında cinsel eğitime yönelik sınırlı sayıda çalışma yer almaktadır. Bu çalışmada, 1998-2022 yılları arasında ulusal ve uluslararası alanyazında erken çocukluk döneminde cinsel eğitime yönelik yayınlanmış çalışmalar belirli değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışma kapsamında yürütülen sistematik tarama ile elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Yapılan sistematik taramada TR Dizin, ERIC, JSTOR, Sage Premier, Scince Direct, Scopus, Springer Link, Taylor & Francis, Wiley veri tabanları kullanılarak 16 farklı çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmalar; amaç, yöntem, katılımcı, veri toplama araçları ve bulgular başlıkları altında detaylı incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bilgilerle alanyazına ilişkin bilgiler ortaya konmuştur. Son olarak, çocukların cinsel gelişimi ve eğitimine yönelik mevcut durum ortaya konarak gelecek araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Anahtar Sözcükler: Erken çocukluk, cinsel eğitim, erken çocuklukta özel eğitim, erken çocuklukta cinsel eğitim
<i>Kabul Tarihi:</i> 29.11.2022	
<i>Basım Tarihi:</i> 30.12.2022	
doi: 10.53629/sakaefd.1106519	
Makale Türü: Araştırma Makalesi	

* Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Eskişehir-Türkiye, meralmelekoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4349-9959

**Uzm. Öğrt., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Bölümü, Eskişehir-Türkiye, huseyin1155@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0364-4103

Kaynakça Gösterimi: Teke, H. & Melekoğlu, M. (2022). Erken çocukluk dönemi cinsel eğitim çalışmalarının incelenmesi: Bir sistematik derleme, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 144-160. doi: 10.53629/sakaefd.1106519

Citation Information: Teke, H. & Melekoğlu, M. (2022). An analysis of early childhood sexual education studies: A systematic review, *Sakarya University Journal of Education Faculty*, 22(2), 144-160. doi: 10.53629/sakaefd.1106519

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.

An Analysis of Early Childhood Sexual Education Studies: A Systematic Review

Article Information	ABSTRACT
Received: 20.04.2022	The subject of sexuality and sexual education is one of the subjects that have been emphasized more in the field of special education in recent years and that every individual needs the most. Sexuality and sexual development, which are influenced not only by biological but also by psychological and sociological processes, have become a taboo in many societies that are afraid to even talk about. As a result of this, there are a limited number of studies on sexual education in the literature. The aim of this study is to review national and international studies published in 1998-2022 on sexual education in early childhood. The descriptive analysis method was used in the analysis of the data obtained in the systematic review within the scope of the study. In the systematic review, 16 different studies were reached using TR Dizin, ERIC, JSTOR, Sage Premier, Science Direct, Scopus, Springer Link, Taylor & Francis, Wiley databases. Studies; Purpose, method, participant, data collection tools and findings were examined in detail. With the information obtained as a result of the examinations, information about the literature has been revealed. Finally, by presenting the current situation regarding the sexual development and education of young children, some suggestions were made for future studies. Keywords: Early childhood, sexual education, early childhood special education, early childhood sexual education
Accepted: 29.11.2022	
Published: 30.12.2022	
doi: 10.16986/SUJEF.XXXXXXXXXX	
Article Type: Research Article	

1. GİRİŞ

Erken çocukluk dönemi, bireyin ilerleyen yaşantısındaki refahı ve üretkenliğini etkileyecek temellerin atıldığı kritik dönemlerden birisi olarak diğer gelişim dönemlerinden ayrılmaktadır. Bu dönemde bireyin büyüme ve gelişme hızı en yüksek seviyede seyretmektedir. Erken çocukluk döneminde çocuğa sunulan erken müdahale onun gelecekteki bilişsel kapasitesini, kişiliğini, sosyalleşmesini kalıcı şekilde etkileyebilmektedir (Tunçeli ve Zembat, 2017; UNICEF, 2003). Çocuğun gelecek yaşantısını da etkileyecek olan bu dönemde edinilen bilgilerin doğru ve eksiksiz bir biçimde kazanılması büyük bir önem atfetmektedir (Yurdakul, 2012). Bu dönem çocuğun yüksek merak barındırdığı, cinsel kimlik edindiği, hemcinsleriyle arasında özdeşim kurarak cinsel rollerine ilişkin bilgileri kazandığı bir dönemdir (Yılmaz, 2011). Buradan hareketle çocuğun gelişimi için önemli olan bu dönemde cinsel gelişim de önemli gelişim dönemlerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cinsel gelişim çocuk henüz anne karnındayken başlayan bir süreçtir. Çocuğun kendi cinsiyetinin gerektirdiği değerlere ilişkin edinmesi gereken bir takım bilgi ve beceriler vardır. Bunların doğru şekilde aktarılması çocuğun gelişimini uygun bir biçimde gerçekleştirmesi için gereklidir. Bu gereklilik ve cinsel gelişim sürecinin başlamasıyla birlikte cinsel eğitim de önemli etkenlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Çakmak ve Çakmak, 2012; Sarı ve Akdemir, 2019). Çünkü bir çocuk ancak uygun bir cinsel eğitim ile doğru bir şekilde cinsel gelişimini tamamlayabilecektir (Bayhan ve Artan, 2005).

Çocuğun cinsel gelişimi anlaması, diğer bireylerin değerlerine ve haklarına saygı göstermesi, cinselliğe yönelik olumlu bakış kazanması ve uygun davranışlar edinmesi gibi konular cinsel eğitim kapsamındadır (Bayhan ve Artan, 2005). Cinselliğe ilişkin merak duyan çocuğun, etrafına yönelttiği soruların cevapsız kalması ve toplumda cinselliğin bir tabu olarak yer alması çocukta duyduğu merakın artmasına sebep olabilmektedir (Alpaslan, 2014). Cinselliğe yönelik doğru bilgileri edinen bir çocuk karşılaştığı yanlış durumları reddeder (Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008). Cinsel gelişim genel olarak tüm çocuklarda benzer gelişimsel sıra izlemektedir. Dolayısıyla, tıpkı tipik gelişim gösteren bireylerde olduğu gibi özel gereksinimli çocuklar için de bu dönemde cinsel gelişimini tamamlamak ve cinsel eğitim almak önemlidir (Alptekin ve Tepeli, 2019).

Çocuğun doğru zamanda doğru eğitimi alamamasının bir sonucu olarak cinsellikle ilgili problemler ortaya çıkmaktadır (Tuğrul ve Artan, 2001). Özel gereksinimli çocukların nerede, ne yapacağını bilememesi ve toplum içerisinde cinsel davranışlarını kontrol edememesi çoğunlukla toplum tarafından cinselliğe daha yatkın oldukları görüşünün ortaya çıkmasıyla sonuçlanabilmektedir (Çakmak ve Çakmak, 2012). Dolayısıyla, Sarı ve Akdemir (2019) tarafından bireyin toplumda kabulünün artmasına yönelik cinsel eğitimin önemine değinilmiştir çünkü cinsel gelişimin topluma sosyal yansması olmaktadır. Yıldız ve Cavkaytar (2017) ise bireylerin cinsel eğitim eksikliklerinin bir takım problem davranışlara ve toplumsal dışlanmaya neden olabileceğini belirtirken aynı zamanda bu bireylerin cinsel istismar gibi bütün hayatını olumsuz etkileyecek durumlarla karşı karşıya kalabileceklerini belirtmektedir. Nitekim Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 2017 yılında hazırlanmış olduğu raporda kız çocuklarının %18'inin erkek çocukların ise %8'inin cinsel istismara maruz kaldığını belirtmektedir (Bakır, 2018). Türkiye'de ise Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kayıtlarına göre zihin yetersizliği olan bireyler istismara

uğrayan Türk çocukları arasında %15,4'lük büyük bir orana sahiptir (Karataş vd., 2020). Bir başka araştırmada ise ulusal haber ajanlarına yansıyan cinsel istismar olguları incelenmiş, zihin yetersizliğinden etkilenen bireylerin fiziksel tehditten çok yetersizlik durumlarının kullanılarak istismar edildikleri (%35,2) görülmüştür (Çelik ve İpçi, 2020). Buna ek olarak, yaşanabilecek cinsel taciz vb. olumsuz durumlarda cinsel eğitim almayan özel gereksinimli bireyler yalnızca mağdur değil aynı zamanda suçlu olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

Mayes (2013) özel gereksinimli cinsel suçlularla yürüttüğü çalışmada; bu bireylerin düşük düzeyde cinsel bilgiye sahip oldukları, cinsel eğitimi ise ya hiç almadıkları ya da çok az aldıkları bunun bir sonucu olabilecek şekilde de cinsel suça başvurdıklarını belirtmektedir. Görüldüğü üzere cinsel eğitim yokluğunda olumlu şekilde cinsel gelişimini sağlayamayan bireyler sağlık, sosyal hayat kişisel gelişim gibi birçok farklı alanlarda sorunlar yaşayabilmektedir (Yıldız ve Cavkaytar, 2017). Toplumda tipik gelişim gösteren bireyler için dahi bir tabu özelliği taşıyan cinsellik; bilişsel süreçlerde zorluk yaşayan, olayları analiz etmekte ve yorumlamakta zorlanan, soyut kavramları güç algılayan, bir davranışa ilişkin neden sonuç ilişkisi kurmakta zorlanan zihinsel yetersizliği olan bireyler için de anlamlandırması çok karmaşık bir kavram haline gelmektedir (Bennet ve Coyle, 2007). Bu nedenle cinsel eğitim sürecinde çocuklara yönelik yaklaşımların onların seviyelerine ve öğrenebilme yeteneklerine uygun şekilde olması oldukça önemlidir.

Erken çocukluk döneminde çocuğa sunulacak bilginin onun gelişim düzeyine uygun olması gerekmektedir. Bu kapsamda çocuğun kendini tanıması ve bedenini keşfetmesi, cinsiyetini öğrenmesi, cinsel kimlik kazanması ve istismardan kaçınmayı öğrenmesine yönelik bir cinsel eğitim sunulmalıdır (Çakmak ve Çakmak, 2012). Ancak var olan eğitim programları incelendiğinde, bu konuya çok değinilmedi görülmektedir. Örneğin, ülkemizde okul öncesi eğitim faaliyetlerinin yürütülmesinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan okul öncesi öğretim programı esas alınmaktadır. Bu programda çeşitli bölümlerinde cinsel eğitimin içeriğinde yer alan güvenlik, öz bakım, sosyal beceriler gibi alanlara yönelik kazanımlara yer verildiği görülmürken, cinsel eğitimin ayrı bir başlık olarak yer almadığı görülmektedir (MEB, 2013). Benzer bir durum özel gereksinimli bireyler için hazırlanan "MEB Özel Eğitim Okul Öncesi Öğretim Programında" da geçerlidir. Bu programda bilişsel gelişim, alıcı dil, ifade edici dil, uyumsal beceriler gibi gelişim alanlarına yer verilirken cinsel gelişim alanı yer almamaktadır (MEB, 2018).

Alanyazında cinsel eğitime yönelik çok sayıda çalışmaya ulaşılmaktadır (Bilgiç, 2015; Brantlinger, 1985; Bulut ve Karaman, 2018; Çelik ve İpçi, 2020; Günlü, 2015; Hall vd., 1973; Karataş vd., 2020; Louw, 2010; Mandan Sürücü, 2009; McCabe ve Cummins, 1996; Mermer, 1993; Rautio ve Silén, 2017; Sayın, 2007; Tekinarslan ve Eratay, 2013; Uzun, 2015). Ancak bu çalışmalar içerisinde çok azının erken çocukluk dönemini konu edindiği görülmektedir. Erken çocukluk dönemine ilişkin olarak ulaşılan bu sınırlı sayıdaki çalışmanın çoğunlukla mevcut durumu araştırdığı, bu araştırmaların çoğunun katılımcı gruplarını ebeveynler veya öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir (Cacciatore vd., 2020; Ersoy ve Özkan, 2017; Kakavoulis, 1998; Martin vd., 2020; Menumuir ve Özusu-Açıkgöz, 1999; Skattebol, 2006; Şahin, 2014; Trepanier-Street ve Romatowski, 1999; Zhang vd., 2015). Bunun yanında gerek özel eğitim alanında gerekse erken çocukluk alanında cinsel eğitime ilişkin olarak hazırlanmış derleme çalışmalarının sistematik derlemelerden çok bilgi verici derlemeler olduğu görülmektedir (Boyacıoğlu vd., 2018; Çakmak, 2016; Yıldız ve Cavkaytar, 2017; Yıldız, 2020). Bu derleme çalışmalarında ise genel geçer veya ergenlik dönemine ilişkin bilgi veren çalışmalar çoğunluğu oluştururken (Boyacıoğlu vd., 2018; Yıldız ve Cavkaytar, 2017; Yıldız, 2020), erken çocukluk alanında cinsel eğitime yönelik ulaşılan çalışma sayısının azlığı göze çarpmaktadır. Alanyazında yer alan bu gereksinim bağlamında, bu araştırmada erken çocukluk dönemini kapsayan tipik ve özel gereksinimi olan çocukları dahil eden cinsel eğitim çalışmalarının sistematik derlemesi yapılarak var olan mevcut durum detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda hem erken çocukluk dönemi cinsel eğitim çalışmalarına genel bir bakış sağlamak hem de bu alanda hazırlanacak yeni çalışmalar için birtakım önerilerde bulunmak hedeflenmiştir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada erken çocukluk döneminde cinsel eğitime yönelik hazırlanmış çalışmaların belirlenmesi amacıyla Türkiye'de ve dünyadaki çalışmalar incelenmiştir. Dolayısıyla bu araştırma sistematik bir derleme çalışması olup, ulaşılan çalışmalar betimsel analiz tekniği ile belirli değişkenler açısından analiz edilmiştir.

2.1. Veri toplama ve analiz

Araştırma kapsamında yapılan sistematik tarama ile elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya; (a) ulusal ya da uluslararası bir çalışma olması, (b) 1998-2022 yılları arasında hakemli bir dergide yayınlanmış olması, (c) 0-8 yaş erken çocukluk döneminde bulunan tipik gelişim gösteren ve özel gereksinimi olan çocuklara ilişkin yürütülen bir çalışma olması veya bu yaş grubuna ilişkin verilerin paylaşılması

olması, (d) cinsel eğitim konusu ile ilgili bilgi verici bir derleme çalışması olmaması ve (e) Türkçe ya da İngilizce dilinde yayınlanmış olması ölçütlerini karşılayan çalışmalar dahil edilmiştir.

Alanyazın taraması; “(child or childhood or early education or preschool or early intervention or early childhood special education) and (sex education or sexual education or sexuality education)” anahtar kelimeleri kullanılarak çeşitli veri tabanları üzerinden yapılmıştır. Araştırma sürecinde; Tr Dizin (10) ERIC (15), JSTOR (14), Sage Premier (6), Science Direct (8), Scopus (19), Springer (5), Taylor and Francis (9), Wiley (2) veri tabanlarından konuyla ilgili toplam 88 farklı çalışmaya ulaşılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda erken çocuklukta cinsel eğitimle ilgili ilk çalışmaların 1998 yılına uzanması ve bu yıldan itibaren ulusal ve uluslararası alanyazında sistematik bir derleme çalışmasının olması nedeniyle araştırmaya 1998 ile 2022 yılları arasında yapılan çalışmalar dahil edilmiştir. Ulaşılan 88 çalışmanın incelenmesinin ardında 19 çalışma derleme türünde olması, 33 çalışma bağımsız değişkenin farklı olması, yedi çalışma araştırma deseninin belirtilmemiş olması veya sistematik bir şekilde raporlaştırılmamış olması, yedi araştırma fen bilgisi alanına ait olması, dört çalışma İngilizce veya Türkçe dilinde olmaması, iki çalışmada ise katılımcı grubunun erken çocukluk döneminde olmaması nedeniyle hariç tutulmuştur. Sonuç olarak 16 çalışma araştırma kapsamına alınmıştır. Dahil edilen çalışmalar; “amaç”, “katılımcı grubu”, “yöntem”, “veri toplama aracı”, “bulgular” olmak üzere farklı kategorilerde betimsel olarak analiz edilmiştir. Kategorilere ilişkin bulgular tablolar halinde düzenlenmiştir. Çalışmada veri tabanlarının taranma ve ulaşılan çalışmaların incelenmesi ikinci yazar danışmanlığında birinci yazar tarafından yapılmıştır. Tarama ve analiz süreci aynı şekilde birinci yazardan bağımsız bir şekilde ikinci yazar tarafından da yapılarak araştırmanın güvenilirliği sağlanmıştır. Yapılan güvenilirlik çalışmaları sonucunda yapılan tarama ve analiz sonuçlarının doğru bir şekilde yapıldığı tespit edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında alan yazında erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmaları inceleyen bu araştırma 1998-2022 yılları arasında yapılmış dahil etme/hariç tutma kriterlerini karşılayan 16 çalışma incelenmiştir. Çalışmalar; amaç, yöntem, katılımcı, veri toplama araçları ve bulgular başlıkları altında detaylı incelenmiştir. Çalışmaların amaç, yöntem, katılımcı ve veri toplama araçları ayrı ayrı tabloleştirilmiştir (Bkz. Tablo 1).

3.1. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmalar, yayın yılına göre incelendiğinde en çok çalışma üretilen yılların 2021 (3), 2020 (3) ve 1998 (2) yılları olduğu görülmektedir. Bu tarihler arasında da her yıla bir çalışma düşmediği görülmektedir. Çalışmaların yapıldığı yıllara baktığımızda ise 2021 yılında üç, 2020 yılında üç, 2019 yılında bir, 2017 yılında bir, 2015 yılında bir, 2008 yılında bir, 2006 yılında bir, 2005 yılında bir, 1999 yılında bir ve 1998 yılında iki çalışmaya ulaşılmıştır ancak 2022 yılda çalışma olmadığı görülmüştür.

3.2. Çalışmaların Amaçlarına Göre Dağılımları

Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmalar incelendiğinde çalışmaların daha çok cinsel eğitim alanındaki mevcut durumu ortaya koymak üzere hazırlanan çalışmalar olduğu görülmektedir. Mevcut durumu ortaya koymaya yönelik hazırlanan bu çalışmalardan üçü çocukların cinsel gelişimine yönelik bilgileri ve eğitim düzeyini aktarmayı hedeflerken (Alptekin ve Tepeli, 2019; Ersoy ve Özkan, 2017; Hill ve Jacobs, 2020), altısı anne, baba ve öğretmenlerin/uzmanların cinsel eğitime ve tutumlarını aktarmayı hedeflemektedir (Cacciatore vd., 2020; Kakavoulis, 1998; Kayıran ve Sönmez, 2020; Menuir ve Kakavoulis, 1998; Surtees, 2005; Ünlüer ve İnan, 2021; Zhang vd., 2015). İki çalışmada ise hem çocukların cinsel gelişim ve eğitimine yönelik veriler hem çocuklarla hem de ebeveynlerle yürütülen karma bir gruptan elde edilen verilere göre belirlenmiştir (Kenny ve Wurtele, 2008; Skattebol, 2006). Yarı deneysel olarak yürütülen iki çalışmada ise Martin ve diğerleri (2020) hazırlanan cinsel eğitim programının okul öncesi öğretmenlerinin cinsel eğitime yönelik bilgi ve tutumları üzerindeki etkililiği araştırırken, Trepanier-Street ve Romatowski (1999) sekiz haftalık müdahalenin ardından çocukların mesleklere olan cinsiyetçi yaklaşımlarındaki değişimi ortaya koymuştur. Ek olarak Özgün ve Çaprı (2019), okul öncesi dönemindeki çocukların mevcut bilgi düzeylerini göz önünde bulundurarak cinsellik eğitimi programı ve cinsellik bilgi düzeyine ilişkin soru listesi oluşturulması hedeflemektedir. Öztürk ve Gök (2021) ise resimli çocuk kitaplarının cinsel eğitim unsurları açısından incelenmesini hedeflemiştir.

3.3. Çalışmaların Katılımcı Grubuna Göre Dağılımları

Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmalar incelendiğinde çalışma grupları çocukların oluşturduğu çalışma grupları ve erken çocukluk dönemindeki çocukların yakın çevresi olarak yetişkinlerin oluşturduğu çalışma grupları olarak iki farklı kategoride karşımıza çıkmaktadır. Çalışma grubunu

çocukların oluşturduğu çalışmalar incelendiğinde tipik gelişim gösteren çocukları çoğunlukta olduğu görülürken (Ersoy ve Özkan, 2017; Hill ve Jacobs, 2020; Özgün ve Çaprı, 2021; Trepanier-Street ve Romatowski, 1999), özel gereksinimi olan çocuklarla yalnızca bir çalışmanın yürütüldüğü görülmektedir (Alptekin ve Tepeli, 2019). Bu kapsamda araştırmaya katılan 171 çocuğun yaşları 36-76 ay yaş aralığındadır. Cinsiyet açısından incelendiğinde ise 171 çocuğun 84'ü kız, 87'si erkektir. Yetersizlik düzeyi açısından incelediğimizden çalışmalara katılan çocuklardan dokuzu Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan, dokuzu zihinsel yetersizliği olan, dokuzu işitme yetersizliği olan toplam 27 özel gereksinimli çocuktan oluşurken geriye kalan 144 çocuğun tipik gelişim gösteren çocuklar olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunu yetişkinlerin oluşturduğu çalışmalarda ebeveynler (Cacciatore vd., 2020; Kenny ve Wurtele, 2008; Skattebol, 2006), öğretmenler (Cacciatore vd., 2020; Kakavoulis, 1998; Kayıran ve Sönmez, 2020; Kenny ve Wurtele, 2008; Martin vd., 2020; Menumuir ve Kakavoulis, 1998; Surtees, 2005; Zhang vd., 2015), öğretmen adayları (Ünlüer ve İnan, 2021), sağlık uzmanları (Cacciatore vd., 2020) ile yürütülen çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu kapsamda çalışmalarda 722 ebeveyn, 46 sağlık çalışanı ve 1663 öğretmen katılımcı olarak yer almıştır.

Tablo 1. *Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmalar****

Kaynak	Amaç	Yöntem	Katılımcılar
Alptekin ve Tepeli, 2019	Yetersizliği olan çocukların cinsel gelişimleri ve özellikleri incelenerek, ebeveyn ve eğitimcilere yol haritası çizimleri konusunda bilgi sağlamak amaçlanmıştır.	Karma Model	9 işitme yetersizliği olan bir 9 zihinsel yetersizliği olan bir 9 OSB olan birey
Cacciatore vd., 2020	Ebeveynlerin ve profesyonellerin, çocukluk çağı cinsellik eğitimi kavramına neden direnç gösterdiğini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca çocuk merkezli bir terimin bu direnci azaltıp azaltamayacağını test etmeyi hedeflemiştir.	Nicel Araştırma	507 erken çocukluk eğitimi uzmanı ve 614 1-6 yaşındaki çocuk ebeveyni; 2. aşamada 17 cinsel sağlık uzmanı, 63 erken çocukluk uzmanı ve 29 hemşire
Ersoy ve Özkan, 2017	Çalışma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklarının cinsel istismara yönelik bilgilerini incelemeyi amaçlamaktadır.	Nitel Araştırma	5-6 yaş grubundaki 14 okul öncesi çocuğudur.
Hill ve Jacobs, 2020	Küçük çocuklar, resimli kitap temsillerinde cinsiyeti tartışırken, insan ve insan olmayan karakter türleri arasında hangi kanıtları kullandıklarını ortaya koymaktır.	Nitel Araştırma	22 erkek, 26 kız okul öncesi öğrencisi
Kayıran ve Sönmez, 2020	Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mastürbasyon davranışıyla karşılaşmış ve karşılaşmadıklarını belirlemek ve mastürbasyon davranışına yönelik tutumlarını ortaya koymaktır.	Nicel Araştırma	130 okulöncesi öğretmen
Kakavoulis, 1998	Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve cinsel eğitimin ilk yıllarında belirli konulardaki tutum ve inançlarını araştırmayı amaçlamaktadır.	Nicel Araştırma	3-5 yaş grubu çocuklarla çalışan 284 anaokulu öğretmen

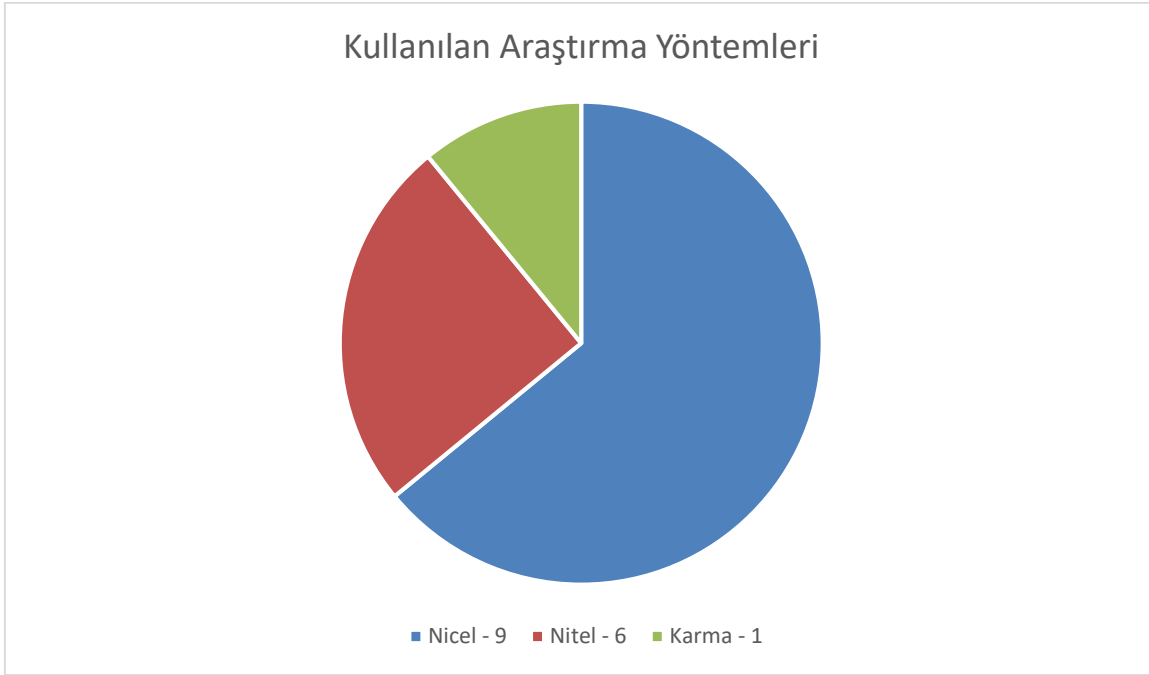
Kaynak	Amaç	Yöntem	Katılımcılar
Kenny ve Wurtele, 2008	(1) Çocuklarının genital terminoloji konusunda daha bilgili olup olmadığını belirlemek, (2) farklı kültürlerden gelen çocukların genital terminoloji bilgilerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.	Nicel Araştırma	3-5 yaş grubunda 128 okul öncesi eğitime devam eden çocuk ve 115 ebeveyn. Çocukların %60'ı İngilizce olarak uygulanmış, kalan %38'i ise İspanyolca olarak uygulanmıştır.
Martin vd., 2020	Bir okul öncesi cinsel eğitim programının okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve tutumları üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır.	Nicel Araştırma	80 okul öncesi öğretmen
Menuuir ve Kakavoulis, 1998	İki ülkedeki cinsellik ve seks eğitiminin yönlerini karşılaştırmak için Yunanistan ve İskoçya'daki bir okul öncesi eğitim personeli örneğinin tutum ve görüşlerini belirlemektir.	Nicel Araştırma	Yunanistan'dan 284 okul öncesi öğretmeni, İskoçya'dan 10 okulöncesi öğretmeni. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 10 ila 20+ yıldır görev yapmaktadırlar.
Özgün ve Çaprı, 2021	Okul öncesi dönemindeki 60-72 aylık çocukların cinsellik ile ilgili konulardaki bilgi düzeyleri, bilişsel ve duygusal hazır bulunuşlukları dikkate alınarak cinsellik eğitimi programı ve cinsellik bilgi düzeyine ilişkin anket oluşturulması	Yöntem belirtilmemiş (anket geliştirilmiş ve program uygulanmış)	60-72 aylık toplam 18 çocuk
Öztürk ve Gök, 2021	Erken çocukluk dönemine yönelik olarak hazırlanmış resimli çocuk kitaplarının cinsel eğitim unsurları açısından incelenmesidir.	Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması, veri analizi yöntemi olarak doküman analizi	30 resimli çocuk kitabı
Skattebol, 2006	Bireyin cinsiyetinin adlandırılmasının ardından bireyin kimlik gelişiminin de toplumsal beklenti ve normlardan etkilendiğini göstermek amacıyla vaka çalışması verilerini kullanmaktır.	Nitel Araştırma	0-5 yaş grubundaki 6 erkek ve 6 kız çocuk ile üniversite bünyesinde çalışan aileleri.

Kaynak	Amaç	Yöntem	Katılımcılar
Surtees, 2005	Yeni Zelanda'da erken çocukluk eğitiminde çocukların cinselliğinin söylemsel üretimini (konuşma yapısını) araştırmaktadır.	Nitel Araştırma	3 okul öncesi öğretmeni
Trepanier-Street ve Romatowski, 1999	(1)küçük çocukların toplumsal cinsiyet tutumlarını ve mesleki rollere ilişkin düşüncelerini yeniden incelemek, (2)seçilen çocuk kitaplarının ve planlanan kitapla ilgili etkinliklerin sınıfta okunmasının çocukların cinsiyetini olumlu etkileyip etkilemeyeceğini değerlendirmek.	Nicel Araştırma	Yaşları 55 ile 95 ay (ortalama 76 ay) arasında değişen 74 erkek ve 40 kız) çocuk (okul öncesinden birinci sınıfa kadar)
Ünlüer ve İnan, 2021	Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının cinsel eğitim hakkındaki görüş ve bilgi düzeylerini değerlendirmek	Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması	Okul Öncesi Eğitimi Lisans b... (47) ve ikinci (76) sınıfta okuyan 123 öğretmen adayı
Zhang ve Chen, Liu, 2015	Çin'in Pekin kentinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuk cinsel istismarı önleme konusundaki bilgilerini, tutumlarını ve eğitimlerini incelemeyi amaçlamaktadır.	Nicel Araştırma	261 okulöncesi öğretmen

***Çalışmalar alfabetik sıraya göre verilmiştir.

3.4. Çalışmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemlerinin Dağılımı

Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri; nitel araştırma yöntemleri, nicel araştırma yöntemleri ve karma araştırma yöntemleri olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmalardan altı tanesi nitel araştırma yöntemlerini (Ersoy ve Özkan, 2017; Hill ve Jacobs, 2020; Öztürk ve Gök, 2021; Skattembol, 2006; Surtees, 2005; Ünlüer ve İnan, 2021), dokuz tanesi nicel araştırma yöntemlerini (Cacciatore vd., 2020, Kayıran ve Sönmez, 2020; Kakavoulis, 1998; Kenny ve Wurtele, 2008; Martin vd., 2020; Menumuir ve Kakavoulis, 1998; Özgün ve Çaprı, 2021; Trepanier-Street ve Romatowski, 1999; Zhang vd., 2015), biri ise karma desenleri (Alptekin ve Tepeli, 2019) kullanmıştır. Yöntemlere ilişkin dağılım grafiği Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Erken Çocukluk Döneminde Cinsel Eğitime İlişkin Olarak Yürütülen Çalışmalarda Kullanılan Araştırma Yöntemleri

3.5. Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları

Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmalarda kullanılan veri toplama formlarını yöntemle de bağlı olarak çeşitlendiğini söylemek mümkündür. Yapılan çalışmalarda anket, gözlem formu, görüşme formu, öğrenci portfolyoları, test, cinsel gelişim ölçeği gibi farklı veri toplama araçlarından faydalanılmıştır. Bu kapsamda beş çalışmada anket (Cacciatore vd., 2020; Kayıran ve Sönmez, 2020; Kakavoulis, 1998; Martin vd., 2020; Menumuir ve Kakavoulis, 1998; Ünlüer ve İnan, 2021; Zhang vd., 2015), üç çalışmada öğrenci Portfolyoları (Ersoy ve Özkan, 2017; Skattembol, 2006; Trepanier-Street ve Romatowski, 1999), üç çalışmada gözlem formu (Hill ve Jacobs, 2020; Skattembol, 2006; Trepanier-Street ve Romatowski, 1999), dört çalışmada görüşme formu (Ersoy ve Özkan, 2017; Hill ve Jacobs, 2020; Özgün ve Çaprı, 2021; Skattembol, 2006; Surtees, 2005), bir çalışmada ölçüt bağımlı test (Kenny ve Wurtele, 2008, bir çalışmada cinsel gelişim ölçeği (Alptekin ve Tepeli, 2019) kullanılmıştır. Öztürk ve Gök (2021) tarafından ise doküman inceleme formu kullanılmıştır.

3.6. İncelenen Çalışmalara Yönelik Bulgular

Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmalar bulguları açısından incelendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmış ve ulaşılan bulgular tek tek detaylandırılmıştır. Buna göre:

Alptekin ve Tepeli (2019) tarafından yürütülen çalışmada yetersizliği olan bireylerin cinsiyete ilişkin davranışları tercih etmediği ortaya koyulmuştur. Zihinsel yetersizliği olan çocukların cinsiyete ilişkin davranışları tercih etmeme nedenleri beş, işitme yetersizliği olan çocukların üç, OSB olan çocukların altı tema altında toplanmıştır. İşitme yetersizliği olan çocukların cinsel kimlik kazanımının zihinsel yetersizliği olan çocuklara, zihinsel yetersizliği olanlarında otizmli çocuklara göre daha yeterli olduğu belirlenmiştir.

Cacciatore ve diğerleri (2020) uygulama yapılan her üç grupta da cinsellik eğitimi teriminin kabul düzeyinin mükemmel olduğunu belirtmiştir. Cinsellik eğitimi teriminin katılımcılar tarafından “daha olumlu, daha tarafsız, cinsellik düşüncelerini küçümseyen” olarak rapor edildi. Ankete katılanların çoğu, işlerinde uygun, gerekli ve kullanılabilir olduğunu düşünmüşlerdir.

Ersoy ve Özkan (2017) çocuklarının cinsel istismara yönelik bilgilerini incelemeyi amaçladıkları çalışmada çocukların iyi ve kötü dokunmayı bilme, kendilerini cinsel istismardan nasıl koruyacaklarını, cinsel istismarla karşılaştıklarında nasıl ve kimden yardım isteyeceklerini bilme konularında eksik ve yanlış bilgilere sahip oldukları bulgusuna ulaşmışlardır.

Hill ve Jacobs (2020) tarafından çocukların insan ve insan olmayan karakter türleri arasında cinsiyete yönelik hangi kanıtlarla karar verdiklerini belirlemeye çalıştıkları çalışmada sınıf normlarının ve metin seçimi ile birlikte öğrencilerin önceki deneyimlerinin öğrenci tepkisini nasıl etkilediğine dair fikir verdiğini belirtmiştir. Özellikle çocukların tüm karakter tiplerinde benzer sosyal normlar ve cinsiyete dayalı beklentilerden yararlandıklarını ve bu toplumsal kategorilerin metinleri anlamaları ve hayatlarını ve sınıflarını anlamlandırmaları üzerindeki önemini ortaya koydukları görülmektedir.

Kayıran ve Sönmez (2020), okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mastürbasyon davranışıyla karşılaşmaları ve buna yönelik tutumları belirlemeye çalıştıkları çalışmada okul öncesi dönemde sıklıkla karşılaşılan mastürbasyon davranışı ile ilgili bu araştırmaya okul öncesi öğretmenlerinin yoğunluğu katılmak istememekte ve mastürbasyon davranışı ile ilgili öğretmenler tarafından mahremiyet kaygıları nedeniyle bu konunun tartışılması gerektiği önerilmektedir. Ayrıca öğretmenlere göre sorun aile içinde çözülmesi gerektiğinin savunulduğu belirlenmiştir.

Martin ve diğerleri (2020) tarafından okul öncesi cinsel eğitim programının okul öncesi öğretmenlerinin bilgi ve tutumları üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada tüm boyutlardaki ortalama bilgi ve tutum puanları, eğitim müdahalesini takiben deney grubunda önemli bir artış gösterdiği ortaya konulmuştur. Ancak kontrol grubunda herhangi bir farklılık gözlenmediği ve eğitime takiben, altı alanın tamamında öğretmenlerin bilgi ve tutum ortalama puanları, kontrol grubundaki ile anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Menmuir ve Kakavoulis (1998) çalışmalarında Yunanistan ve İskoçya'daki bir okul öncesi eğitim personeli örnekleminin tutum ve görüşlerini belirledikleri çalışmada her iki personel grubunun da cinsel gelişimin önemi, cinsel eğitimin uzun vadeli amaçlarından bazıları ve cinsel eğitimin ahlaki boyutu konusunda hemfikir olduğunu göstermiştir. Ayrıca cinsel olarak tanımlanan davranışlarda ve uygun cinsel eğitim sağlamak için gerekli personel ve ebeveyn özelliklerinde de önemli ölçüde örtüşme olduğu görülmüştür. Ancak iki ülkedeki personel grupları, ailelerin ve okul öncesi kurumların cinsel eğitim vermesi gerektiğini düşündükleri boyut, başlaması gereken yaş ve personel gereksinimleri açısından farklılık göstermiştir.

Kakavoulis (1998) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin cinsel gelişim ve cinsel eğitimin ilk yıllarında belirli konulardaki tutum ve inançlarını belirlediği çalışmada anaokulu öğretmenlerinin çocuğun uygun cinsel gelişiminin ve cinsel eğitimin önemli olduğuna veya çok önemli olduğuna inandıkları, çocukların cinsel eğitimlerinin aile, yaklaşım gibi birtakım nedenlerden olumlu ve olumsuz etkilenebileceği, anaokulu öğretmenlerinin cinsel eğitimin gerekliliğini geleneksel nedenlere bağladığını ancak birçok açıdan günümüz problemlerini de ekledikleri, cinsel eğitimin ebeveyn ve öğretmenin ortaklaşa çalışmasıyla etkili bir şekilde verilebileceği, cinsel davranışların erken yaşlarda başladığı bilgilerine ulaşılmıştır.

Kenny ve Wurtele (2008) Çocukları genital terminoloji konusunda bilgili olup olmadığını ve farklı kültürlerden gelen çocukların genital terminoloji bilgilerinin farklılık gösterip göstermediğinin belirlemek amacıyla yürüttükleri çalışmada hemen hemen tüm çocuklar, genital olmayan vücut bölümleri için doğru terimleri bildikleri, ancak çok azının cinsel organları için doğru terminolojiyi bildiği ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra İspanyolca konuşan çocuklara kıyasla, önemli ölçüde daha fazla İngilizce konuşan çocuk cinsel organlarını doğru bir şekilde etiketlediği görülmüştür.

Özgün ve Çaprı, 2021: Araştırma kapsamında uzaman görüşüne başvurulmasıyla “Cinsellik Bilgi Düzeyine Yönelik Soru Listesi” formunun 45 maddelik soru listesi 24 madde olarak son haline getirilmiştir. KGİ değeri 0.63 ile soru listesinin kapsam geçerliği istatistiksel olarak anlamlıdır. Hazırlanan cinsel eğitim programı ise 11 oturumdan sekiz oturuma düşürülmüş, 0.62 KGİ değeri ile kapsam geçerliği istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Öztürk ve Gök, 2021: Araştırma kapsamında incelenen kitaplarda en çok kadın erkek vücudu başlığına yer verilmiştir. Ardından özel bölgeler, yabancılar, cinsel organ isimleri, dokunuşlar ve güvenilecek kişiler unsurlarına sırasıyla yoğunluk verildiği görülmektedir. En az yer verilen ise çocukların bedenlerini tanımaları ile paralel olarak

gelişmesi gereken bir cinsel unsur beden değeridir. Ayrıca bazı kitaplarda cinsel organ isimlerinin anatomik adının kullanılmaması gibi durumlarla karşılaşıldığı da görülmüştür.

Skattebol (2006) tarafından erken çocukluk ortamındaki bir vaka çalışmasından elde edilen verileri kullanarak bireyin cinsiyetinin adlandırılmasının ardından bireyin kimlik gelişiminin de toplumsal beklenti ve normlardan etkilendiğini göstermek amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda bireylerin kişilik algısı, kültür, cinsiyet, yaş değişkenlerine bağlı olarak gerçekleştirdikleri hareketlerin onların toplumsal kabulünü artırıcı kişisel yönleri olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Çocukların hegemonik erkekliğinin işe yaramamasından sonra ilişkinin arzu ettiği oyun arkadaşını elinde tutacak güce sahip olmadığı açıkça ortaya çıkınca, bu özellik ve eğilimlere doğrudan başvurmadan uzaklaştıkları görülmüştür. Tüm bunların sonucu olarak bireyin yalnızca disiplin rejimlerinin değil aynı zamanda toplumun beklenti ve normlarına yönelik olarak da kendi davranışlarında uyarlamalar yaptığı görülmüştür.

Surtees (2005) tarafından Yeni Zelanda'da erken çocukluk eğitiminde çocukların cinselliğinin konuşma yapısı açısından ortaya konduğu çalışmada öğretmenlerin erken çocukluk merkezlerindeki çocuklarla cinsellik hakkında ve çevresinde konuşmaları sorun olarak görülmektedir. Öğretmenlerin daha çok bedenler ve onlara saygı gibi konuları konuşmayı tercih ettikleri görülmektedir. Öğretmenler çocukların cinsellikle ilgili bir soru sormaları halinde onlara açık ve dürüst bir şekilde yanıt vermeleri gerektiğini savunmaktadırlar. Ancak öğretmenler her zaman neyin uygun cevaplar olduğunu da bilememektedirler.

Trepanier-Street ve Romatowski (1999) tarafından küçük çocukların toplumsal cinsiyet tutumlarını ve mesleki rollere ilişkin düşüncelerini yeniden incelemek ve seçilen çocuk kitaplarının ve planlanan kitapla ilgili etkinliklerin sınıfta okunmasının çocukların cinsiyetini olumlu etkileyip etkilemeyeceğini değerlendirmek amacıyla yürütülen çalışmada öğrencilerin mesleğe yönelik cinsiyet bağdaştırmalarında ön test- son test verileri arasında farklılaşma olduğu görülmüştür. Uygulama sonrasında öğrencilerin meslekleri her iki cinsiyet için de uygun görme oranlarında artış meydana gelmiştir. Sonuç olarak cinsiyetçi basmakalıp tutumlara sahip olan çocukların, çalışma sonunda olumlu tutumlar geliştirdikleri görülmüştür.

Ünlüer ve İnan (2021), Katılımcı görüşlerine göre yaş grubunun merak duygusu yoğun bireyleri olması gerekliliğinden hareketle cinsel eğitimin erken çocuklukta verilmesi gerekmektedir. İkinci sınıf öğretmen adayları tarafından çocuğun istenmeyen durumlardan kendini koruması için cinsel eğitimin bir gereklilik olduğu vurgulanırken, birinci sınıf öğretmen adayları sağlık ve yanlış bilgilerden korunma amacıyla cinsel eğitimi gerekli bulduğunu vurgulamışlardır. Cinsel eğitimin kim tarafından verilmesi gerektiği konusunda ise en çok uzman cevabının en çok erkekler tarafından verildiği genel durumda ise anne-baba ve öğretmen cevaplarının birbirine yakın oranlarda olduğu görülmüştür.

Zhang ve diğerleri (2015) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin çocuk cinsel istismarı (CSA) önleme konusundaki bilgilerini, tutumlarını ve eğitimlerini incelemenin hedeflendiği çalışmada Çinli okul öncesi öğretmenlerinin cinsel istismarı önleme konusunda sınırlı bilgiye sahip olduğu, öğretmenlerin % 5'inden daha azı cinsel istismar önleme eğitim programlarına katıldıkları, çocukların cinsel istismara karşı korunmasına yardımcı olmak için, Çin'deki okul öncesi öğretmenleri için uygun önleme eğitim programlarının geliştirilmesine acil ihtiyaç olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmaları inceleyen bu çalışmada dâhil etme/hariç tutma kriterlerini karşılayan 1998-2022 yılları arasında çeşitli yıllara dağılmış 16 çalışma incelenmiştir. Çalışmalar; amaç, yöntem, katılımcı, veri toplama araçları ve bulgular başlıkları altında incelenmiştir. Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmaların hem ulusal hem uluslararası alanyazından çalışmalar olduğu görülmektedir.

Çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde çok az sayıda olan çalışmaların belirli bir yılda yığılması söz konusu değildir. Ancak yine de yürütülen üç çalışmayla 2020 yılı en çok çalışma yürütülen yıl olarak göze çarpmaktadır. Bu durum erken çocukluk dönemi cinsel eğitime ilişkin çalışmalara araştırmacılar tarafından bir yönelim olduğunun göstergesi olabilir.

Cinsel eğitim alanını erken çocukluk dönemi özelinde incelemek istiyorsak elbette en çok göze çarpan değişken katılımcı grubu ve ona ait özellikler olacaktır. Yapılan inceleme sonucunda 16 çalışma üzerinde her ne kadar erken çocukluk dönemine ilişkin bilgi toplanıyorsa da çocukların katılımcı olduğu çalışma sayısının (Alptekin ve Tepeli, 2019; Ersoy ve Özkan, 2017; Hill ve Jacobs, 2020; Trepanier-Street ve Romatowski, 1999), yetişkinlerin katılımcı olduğu çalışma sayısından (Cacciatore vd., 2020; Kayıran ve Sönmez, 2020; Kakavoulis, 1998; Kenny ve Wurtele,

2008; Martin vd., 2020; Menumuir ve Kakavoulis, 1998; Skattebol, 2006; Surtees, 2005; Zhang vd., 2015) az olduğu görülmektedir. Dört çalışma çocuklarla yürütülürken kalan dokuz çalışmanın yetişkinlerle yürütülmüş olmasının nedeni yetişkinlerden bilgi toplamanın daha kolay olması olabilir. Ayrıca çalışmaların katılımcılarının yetişkin olması çalışmalarının yoğunlukla duruma tespitine ilişkin olduğunu da göstermektedir. Yine katılımcı grubu açısından yalnızca bir çalışma yetersizliği olan çocukları araştırmaya dahil etmiştir (Alptekin ve Tepeli, 2019). Bunun nedeni de yetersizliği olan bireylerin gelişimsel düzeylerine bağlı olarak erken çocukluk döneminde daha temel becerileri öğrenmelerine zaman ayrılıyor olması olabilir. Yine de yetersizliği olan bireylerin sağlıklı cinsel gelişiminin ancak bireye sunulan uygun cinsel eğitimle mümkün olacağı unutulmamalıdır (Yıldız ve Cavkaytar, 2017). Görüldüğü üzere katılımcı grubunu çocukların oluşturduğu çalışmaların çeşitlendirilmesi alanyazına katkı sağlayacaktır. Özellikle zihinsel yetersizliği olan küçük çocukların cinsel eğitime ilişkin mevcut durumlarının araştırıldığı çalışmalar yürütülebilir.

Erken çocukluk döneminde cinsel eğitime ilişkin olarak yürütülen çalışmaları yöntemsel açıdan incelediğimizde daha çok nicel araştırmalara yer verildiği ve araştırmalarda asıl odak noktasının veli ve öğretmenleri bilgilendirmek ile mevcut durumu ortaya koymak olduğu görülmektedir (Cacciatore vd., 2020, Kayıran ve Sönmez, 2020; Kakavoulis, 1998; Kenny ve Wurtele, 2008; Martin vd., 2020; Menumuir ve Kakavoulis, 1998; Trepanier-Street ve Romatowski, 1999; Zhang vd., 2015). Bu durumun nedeni deneysel çalışmalar için gerekli olan altyapının henüz hazırlanma aşamasında olması olabilir. Örneğin, cinsel eğitim ile ilgili uygulama çalışmalarına resmi olarak izin almak oldukça zordur. Ayrıca cinsel eğitim konusunda yeterli uzman olmayabilir. Ancak yürütülen bu çalışmalar içerisinde çocuklarla yürütülen tek bir yarı deneysel araştırmaya ulaşılmıştır. Yarı deneysel tasarımıyla hazırlanmış iki çalışmanın birinde ise katılımcı grubunu öğretmenler oluşturmaktadır (Martin vd., 2020). Görüldüğü üzere hem tipik gelişim gösteren hem de özel gereksinimli erken çocukluk dönemi çocuklarının katılımcı grubunda yer aldığı cinsel eğitim programı veya cinsel eğitim kapsamında yer alan becerilerin öğretildiği çalışmalar yürütülebilir. Ayrıca incelenen dört nitel çalışmada da benzer şekilde mevcut duruma ve tutumlara ilişkin derinlemesine bilgiler toplanmıştır. Bu alanda daha farklı katılımcılarla yürütülen çalışmalara ihtiyaç duyulabilir. Ayrıca katılımcılarını ebeveynler (Cacciatore vd., 2020; Kenny ve Wurtele, 2008; Skattebol, 2006), öğretmenler (Cacciatore vd., 2020; Kayıran ve Sönmez, 2020; Kakavoulis, 1998; Kenny ve Wurtele, 2008; Martin vd., 2020; Menumuir ve Kakavoulis, 1998; Surtees, 2005; Zhang vd., 2015), sağlık uzmanları (Cacciatore vd., 2020) gibi farklı grupların oluşturduğu çalışmalar varken kardeşler veya aile yakınları, okul personelleri ve diğer toplum paydaşlarının yer aldığı çalışmalara da yer verilebilir. Bu konuda Cacciatore vd. (2020) erken çocukluk dönemindeki programların önemli olduğunu ve uygun programlara ihtiyaç olduğu vurgulamaktadır.

Sonuç olarak incelenen bu çalışmalardan hareketle bu alanda yeni araştırmalara gereksinim duyulduğu görülmektedir. Çalışmalar çoğunlukla duruma tespitine yoğunlaşmış olduğundan uygulama temelli çalışmalara ağırlık verilebilir. Alanyazında yapılan bu çalışmaların sonuçları ve önerileri incelenerek çocuklara ya da bu yaş grubuna hizmet sağlayan yetişkinlere yönelik uygun cinsel eğitim programları geliştirilerek etkililik çalışmaları yapılabilir. Özellikle erken çocukluk döneminde güvenlik becerileri konusunda öğretmenlerin rehber rolünü üstlenmesini sağlayacak çalışmalara yer verilmesi ve genel eğitim programlarının da buna yönelik içerikle donatılması önerilebilir. Araştırmacılara cinsel eğitim alanında daha çok sayıda ve farklı katılımcı gruplarını, farklı yöntemleri içeren çalışmalar yapmaları önerilebilir. Bu araştırmada farkındalık çalışmalarını içereceği gibi çocuklara ya da yetişkinlere bu yaş grubu çocuklarının cinsel gelişimlerine yönelik becerilere ilişkin uygulama çalışmalarını da içerebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırma iki araştırmanın bağımsız çalışmasıdır ve yazarlar çalışmayı yayın etiğine uygun olarak hazırlamış olup tüm sorumluluk kendilerine aittir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar makalenin araştırılması ve yazımı aşamalarında eşit oranda katkıda bulunmuşlardır.

Çıkar Beyanı

Araştırmacılar, araştırma hazırlanırken; veri toplanması, sonuçların yorumlanması ve makalenin yazılması aşamalarında herhangi bir çıkar çatışması alanının bulunmadığını onaylamaktadırlar.

5. KAYNAKÇA

- Alpaslan, A. H. (2014). Çocukluk döneminde cinsel istismar. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(2), 194-201. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kocatepetip/issue/17402/182223>
- Alptekin, A. & Tepeli, K. (2019). Farklı yetersizliği olan 48-72 ay çocuklarda cinsel gelişimin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(4), 737-762. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.526557>
- Bakır, Z. Z. (2018). Dünyanın Çocuk Karnesi, Araştırma 63, İnsani ve Sosyal Araştırma Merkezi (İNSAMER). <https://ihh.org.tr/public/publish/0/121/ihh-2018-dunyanin-cocuk-karnesi.pdf>
- Bayhan, P. S. & Artan, İ. (2005). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Bennett, C. & Coyle, A. (2007). A minority within a minority: Experiences of gay men with intellectual disabilities. *Out in Psychology: Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Queer Perspectives*, 125-45.
- Bilgiç, E. (2015). *Zihin Engelli Ergenlerin Annelerinin Cinsel Eğitimle İlgili Görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; İstanbul <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/672134>
- Boyacıoğlu, N. E., Karaçam, Z. D. & Özcan, N. K. (2018). Engellilere rağmen cinsellik: Zihinsel yetersizliğe sahip çocuklarda cinsellik. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(2), 275-280. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hsp/issue/36209/291360>
- Bulut, S. & Karaman, H. B. (2018). Engelli bireylerin cinsel, fiziksel ve duygusal istismarı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(2), 277-301. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.382961>
- Brantlinger, E. A. (1985). Mildly mentally retarded secondary students' information about and attitudes toward sexuality and sexuality education. *Education and Training of The Mentally Retarded*, 20(2), 99-108. <https://www.jstor.org/stable/23877375>
- Cacciatore, R., Apter, D., Ingman-Friberg, S., Sajaniemi, N. & Kaltiala, R. (2020). An alternative term to make comprehensive sexuality education more acceptable in childhood. *South African Journal of Childhood Education*, 10(1), 1-10. <https://hdl.handle.net/10520/EJC-1fa24c74d6>
- Çakmak, S. & Çakmak, S. (2012). *Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarda cinsel eğitim uygulamaları*. Vize Yayıncılık.
- Çalışandemir, F., Bencik, S. & Artan, İ. (2008). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 33(150). <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/627/97>
- Çelik, Ö. & İpçi, K. (2020) Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar: Ulusal haber ajanslarına yansıyan olgular üzerinden bir inceleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 737-753. <https://dergipark.org.tr/en/pub/enad/issue/54160/732631>
- Ersoy, Ö. A. & Özkan, H. K. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel istismara ilişkin bilgilerinin incelenmesi: Nitel bir bakış. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 6(1), 123. <http://cije.cumhuriyet.edu.tr/en/download/article-file/314391>
- Günlü, Y. (2015). *Ergenlik Döneminde Zihinsel Yetersizliğe Sahip Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuklarının Cinselliği İle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi. Ankara <https://hdl.handle.net/20.500.12575/32293>
- Hall, J. E., Morris, H. L., ve Barker, H. R. (1973). Sexual knowledge and attitudes of mentally retarded adolescents. *American Journal of Mental Deficiency*, 77(6), 706-709. <http://hdl.handle.net/10822/765448>
- Hill, T. M. & Bartow Jacobs, K. (2020). "The Mouse Looks Like a Boy": Young Children's Talk About Gender Across Human and Nonhuman Characters in Picture Books. *Early childhood education journal*, 48(1), 93-102.
- Kakavoulis, A. (1998). Early childhood sexual development and sex education: A survey of attitudes of nursery school teachers. *European Early Childhood Education Research Journal*, 6(2), 55-70. <https://doi.org/10.1080/13502939885208241>

- Karataş, K., Aslan, H., Öztürk, A. B. & Albayrak, H. (2020). Cinsel istismara maruz kalan Türk vatandaşı ve mülteci çocukların durumu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(4), 107-132. <https://doi.org/10.18037/ausbd.845746>
- Kayiran, D. & Sönmez, M. (2020). A need analysis study for intimacy program for early childhood education: preschool teachers' attitudes on masturbation behavior in preschool students. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(5), 731-742.
- Kenny, M. C. & Wurtele, S. K. (2008). Preschoolers' knowledge of genital terminology: A comparison of English and Spanish speakers. *American Journal of Sexuality Education*, 3(4), 345-354.
- Louw, J. S. (2010). *Teachers' and Child Care Providers' Views of Sexuality, HIV and AIDS Education in Working with Learners with Disabilities in Special Needs Schools in South Africa*. (UMI Dissertation Publishing). Michigan State University. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/teachers-child-care-providers-views-sexuality-hiv/docview/871211955/se-2?accountid=16716>
- Mandan Sürücü, S. (2009). *11-17 Yaş Orta Düzeyde Zihin Engelli Kız Ergenlerin Temel Cinsel Bilgi ve Cinsel İstismarı Algılamalarının Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi. İstanbul <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/476704>
- Martin, J., Riazi, H., Firoozi, A. & Nasiri, M. (2020). A sex education program for teachers of preschool children: A quasi-experimental study in Iran. *BMC Public Health*, 20, 1-9. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-08826-y>
- Mayes, D. (2013). Exploring the beliefs about sex and relationships held by sex offenders with an intellectual disability. Doctoral Dissertation. Nottingham Trent University. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/exploring-beliefs-about-sex-relationships-held/docview/2386981112/se-2?accountid=16716>
- McCabe, M. P. & Cummins, R. A. (1996). The sexual knowledge, experience, feelings and needs of people with mild intellectual disability. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 31(1), 13-21. <https://www.jstor.org/stable/23879019>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). Okul Öncesi Eğitimi Programı. Ankara: MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Erişim tarihi:13.06.2021 <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Menmuir, J. & Kakavoulis, A. (1999). Sexual development and education in early years: A study of attitudes of pre-school staff in Greece and Scotland. *Early Child Development and Care*, 149(1), 27-45. <https://doi.org/10.1080/0300443991490103>
- Mermer, G. (1993). *Zihinsel Engelli Ergenlerin Cinsel Eğitim Gereksinimleri Hakkında Anne, Baba Ve Eğitimci Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi. Eskişehir <https://www.proquest.com/dissertations-theses/zihinsel-engelli-ergenlerin-cinsel-egitim/docview/2606882624/se-2?accountid=16716>
- Ozgun, S. Y. & Capri, B. (2021). Developing of Sexuality Education Program and Questionnaire of Sexuality Knowledge Level for 60-72 Months Children. *Eurasian Journal of Educational Research*, 92, 121-136.
- Öztürk, G. & Feyman Gök, N. (2021). Erken Çocukluk Dönemine Ait Resimli Çocuk Kitaplarında Cinsel Eğitim Unsurlarının İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 403-419. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352293>
- Özuslu-Açıkgöz, N. (1999). *3-6 yaş çocukları için hazırlanan bir cinsel eğitim programı ve etkileri*. Yüksek Lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/3-6-yas-cocuklari-icin-hazirlanan-bir-cinsel/docview/2620141905/se-2?accountid=16716>
- Rautio, J. & Silén, N. (2017) *Zihinsel Engellilerin Cinsellikleri ve Gerçekleşmesi ile İlgili Deneyimleri: Literatürün Gözden Geçirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi). Metropolia Uygulamalı Bilimler Üniversitesi. <https://core.ac.uk/download/pdf/161418174.pdf>
- Sarı, O. T. & Akdemir, B., (2019). Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ve etik durumlarının karşılaştırılması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(3), 267-282. <https://doi.org/10.17244/eku.425276>

- Sayın, U. (2007). *Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynler ile Normal Gelişim Gösteren Çocuğa Sahip Ebeveynlerin 7-15 Yaş Arası Çocuklarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yaklaşım ve Görüşlerinin İncelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi. Ankara
- Skattebol, J. (2006). Playing boys: The body, identity and belonging in the early years. *Gender and Education*, 18(5), 507-522. <https://doi.org/10.1080/09540250600881667>
- Surtees, N. (2005). Teacher talk about and around sexuality in early childhood education: Deciphering an unwritten code. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 6(1), 19-29.
- Tekinarslan, İ. Ç. & Eratay, E. (2013). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin ergenlik dönemine uyum sürecinde ebeveyn davranışlarının incelenmesi. *Education Sciences*, 8(3), 363-374. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsaedu/issue/19811/211899>
- Trepanier-Street, M. L. & Romatowski, J. A. (1999). The influence of children's literature on gender role perceptions: a reexamination. *Early Childhood Education Journal*, 26(3), 155-159. <https://doi.org/10.1023/A:1022977317864>
- Tuğrul, B. & Artan, İ. (2001). Çocukların cinsel eğitimi ile ilgili anne görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 141- 149. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/87962>
- Tunçeli, H. İ. & Zembat, R. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişimin değerlendirilmesi ve önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-12. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ekud/issue/31101/337390>
- Uzun, Ö. (2015). *Zihin engelli ergen kız öğrencilerin cinsel eğitim alma sürecinde öğretmenlerin ve ailelerin karşılaştığı sorunların incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi. Konya <https://www.proquest.com/dissertations-theses/zihin-engelli-ergen-kiz-ogrencilerin-cinsel/docview/2572309904/se-2?accountid=16716>
- Ünlüer, E. & İnan, R. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsel eğitim hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 377-397.
- UNICEF. (2003). The State of The World's Children 2003. <https://www.unicef.org/sowc03/contents/pdf/SOWC03-eng.pdf>.
- Yıldız, G. (2020). En az konuşulan en çok merak edilen: Zihin yetersizliği olan yetişkinlerde cinsellik. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 827-855. <https://doi.org/10.18039/ajesi.682164>
- Yıldız, G. & Cavkaytar, A. (2017). Effectiveness of a sexual education program for mothers of young adults with intellectual disabilities on mothers' attitudes toward sexual education and the perception of social support. *Sexuality and Disability*, 35(1). <https://doi.org/10.1007/s11195-016-9465-5>
- Yılmaz, M. (2011). Cinsel eğitimde kütüphanelerin rolü. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 25(1), 8-34. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tk/issue/48856/622460>
- Yurdakul, R. S. (2012). *Çocuk ve cinsellik* (2. baskı). İstanbul: Kare Yayınları.
- Zhang, W., Chen, J. & Liu, F. (2015). Preventing child sexual abuse early: Preschool teachers knowledge, attitudes, and their training education in China. *Sage Open*, 5(1), 2158244015571187. <https://doi.org/10.1177/2158244015571187>

6. EXTENDED ABSTRACT

6.1. Background

The early childhood is distinguished from other developmental periods as one of the critical periods in which the foundations that will affect the welfare and productivity of the individual in his/her later life are laid. Early intervention offered to the individual in early childhood can permanently affect his/her future cognitive capacity, personality and socialization. This period is a period in which the individual has high curiosity, acquires sexual identity, and gains information about sexual roles by identifying with his/her fellows. There are a number of

knowledge and skills that an individual should acquire regarding the values required by his or her gender. The correct transfer of these is necessary for the individual to carry out his/her development in an appropriate way. In this context, sexual education should be offered for the child to know him/herself and discover his/her body, learn his/her gender, gain sexual identity and learn to avoid abuse.

6.2. Research Purpose

In our country, the preschool education program prepared by the Ministry of National Education is taken as a basis in the execution of preschool education activities. While it is seen that in various parts of this program, gains regarding the content of sexual education such as security, self-care and social skills are included, it is seen that sexual education is not included as a separate heading. A similar situation applies to the curriculum prepared for individuals with special needs.

There are many studies on sexual education in the literature. However, it is seen that very few of these studies deal with the early childhood period. It is seen that studies on early childhood mostly investigate the current situation. In addition, it is seen that the compilation studies prepared on sexual education both in the field of special education and in the field of early childhood are more informative than systematic reviews. In this study, the current situation was tried to be explained in detail by making a systematic review of early childhood sexual education studies. In line with the data obtained, it is aimed to provide an overview of early childhood sexual education studies and to make some suggestions for new studies to be prepared in this field.

6.3. Methodology

The descriptive analysis method was used in the analysis of the data obtained in the systematic review carried out within the scope of the study. Various databases were searched using the (child or childhood or early education or preschool or early intervention or early childhood special education) and (sex education or sexual education or sexuality education) keywords. From Tr Dizin (9) ERIC (13), JSTOR (14), Sage Premier (6), Science Direct (8), Scopus (19), Springer (5), Taylor And Francis (9), Wiley (2) databases, 85 different studies on the subject were reached. After examining 88 studies, 72 studies excluded because; 19 studies were compiled, 33 studies had different independent variables, seven studies were not specified or not reported well, seven studies belonged to science, four studies were not in English or Turkish, and two studies did not have early childhood. As a result, 16 studies were included in the research. Included studies were analyzed descriptively in different categories as 'source', 'purpose', 'participant group', 'method', 'data collection tool', 'results'. In the study, the same databases were searched using the keywords specified by a second author, and when the studies reached were compared, one-to-one overlap was observed. Operational reliability is ensured in this way.

6.4. Findings

When the studies carried out on sexual education in early childhood are examined according to the year of publication, it is seen that the years in which the most studies were produced were 2020 and 1998. In terms of their aims, it is seen that the studies are mostly studies prepared to reveal the current situation in the field of sexual education. While three of these studies, which were prepared to reveal the current situation, aim to convey the information and education level of children's sexual development, six aim to convey the attitudes of mothers, fathers and teachers/experts on sexual education.

Research methods used in studies on sexual education in early childhood; qualitative research methods, quantitative research methods and mixed research methods. In this context, four of the studies used qualitative research methods, eight of them used quantitative research methods, and one of them used mixed designs.

6.5. Conclusions

As a result of the analysis of 16 studies, although information on early childhood is collected, it is seen that the number of studies in which children participate is less than the number of studies in which adults participate. The reason why four studies were conducted with children and the remaining nine studies were conducted with adults may be because it is easier to gather information from adults. Again, in terms of the participant group, only one study included children with disabilities.

When we examine the studies carried out on sexual education in early childhood from a methodological point of view, it is seen that more quantitative studies are included and the main focus of the studies is to inform parents and teachers and to reveal the current situation. The reason for this situation may be that the infrastructure

required for experimental studies is still in the preparation stage. However, among these studies, only one quasi-experimental study with children was reached. In one of the two studies prepared with a semi-experimental design, the participant group consists of teachers. As can be seen, studies in which the skills included in the sexual education program or sexual education in which both typically developing and special needs early childhood children are included in the participant group can be carried out. In addition, in-depth information about the current situation and attitudes was collected in the four qualitative studies examined. There may be a need for studies conducted with different participants in this area. In addition, while there are studies in which different groups such as parents, teachers, health professionals are involved, studies involving siblings or family members, school personnel and other community stakeholders can also be included.